

teljica v Ljubecni Viktorija Zörerjeva. Ob priliki upokojitve je izrekel deželni šolski svet svoje priznanje šolskemu vodji v Turjah Jožefu Topolovšku in učitelju Iv. Trobeju.

Goriške vesti.

—g— **Lepa karakterizacija goriškega učitelja.** V ljubljanskem »Slovenecu« z dne 17. julija 1915, št. 160, čitamo listek »Krn srdit«, kjer je opisan učitelj Otrobarski s takim izbranim in izrazitim okusom: »Po poklicu je učitelj, siromak po značaju. Na višku svojega stanu ni bil nikoli; mož je bil v vednem nasprotju s to ali ono šolsko oblastjo, zato pa so ga le-tade odrivale na visoko: v hribe. Kar ga poznam, je vedno služil po najvišjih šolah na Goriškem... Ta njegov obraz je sploh nekaj posebnega. Mislite si štiridesetletnega šibkega suhega moža s sedemdesetletnim podolgastim obrazom, usnjate rjave kože, ki izgleda, kakor bi bila prevelika, zakaj nahira se v nebroj gub in gibov, prožnih in gibkih, kakor bi bila vsaka vstika s posebnim živcem. Vse te gube ima Otrobarski tako v oblasti, da se zdi človeku, ki ga gleda, kakor bi gibal lahko vsako posebej in jih zbral po potrebi v skupine po svoji volji... Prijateljstvo mož ni imel mnogo. Tovarišem, ki so se izvečine bali njegovih norčij, je bil nadležen. Ker je bil siromak, je bilo čisto treba posesti v žep, da so mu poskrbeli tobaka ali celo še kaj nujnejšega...« Taka pisava v sedanjih časih ni umestna! Tudi goriški učitelji v teh hudih časih v polni meri izpolnjujejo svojo državljansko dolžnost. V zahvalo se pa iz goriškega učitelja norca delajo. V imenu svoje stanovske časti moramo proti temu protestirati. To nam bo menda dovoljeno. Kaj bi neki rekli ljubljanski gospodje, ko bi mi pisali tako o kakem duhovniku?! Kdor je sit in na varnem, naj se ne norčuje iz njega, ki živi in lačen kri in življenje izrtuje domovini in cesarju! O tem žrtvovanju dovoljno govori vsaka številka našega lista!

—g— **Goriški deželni gluho-nemi zavod** se je preselil iz Gorice na Kranjsko, in sicer se nahaja deloma v zavodu »Notre Dame« v Kandiji pri Novem mestu, deloma na deželni kmetijski šoli na Grmu.

—g— **V Postojni** sta se preselila okrajno glavarstvo iz furlanskega Tržiča in okrajni šolski svet.

—g— **Posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani naznanja:** Vse gg. učitelje goriškega okraja napotujemo v zadevi plač na naslov: P. n. gosp. Fr. Sivec, c. kr. vadniški učitelj v Gorici, c. kr. okrajno glavarstvo. Zaradi možne izpremembe bivališča naj se izvolijo hkrati obrniti na c. kr. okrajni šolski svet goriški v Ajdovščini. Gg. učitelji gradiščanskega okraja naj se obrnejo z naznanilom svojega bivališča in zneske svoje mesečne plače na naslov: P. n. gosp. F. O. Schneider, c. kr. namestniški svetnik, voditelj c. kr. okrajnega glavarstva v Gradiškem, sedaj v Postojni. Gg. učitelji tržiškega okraja naj se obrnejo na naslov: P. n. gosp. Gasser, c. kr. okrajni glavar, Gradec, Štajersko. V zadevah pokojnih naj se obrnejo: Deželni odbor goriško-gradiščanski, Dunaj I., Reichsrat. Srednješolski učitelji goriški, tržiški itd. naj se obrnejo na ravnateljstva svojih zavodov. Le-ta po izjavi računskega oddelka tržiškega v Postojni prejmejo za mesec avgust vso mesečno vsoto ter razpošljejo posameznim docentom mesečne plače potom poštini nakaznic. V to svrhu naj voditelji srednješolskih zavodov natančno svoj naslov dopošljejo računskemu oddelku tržiškega namestništva v Postojni.

—g— **V ujetništvo** so odpeljali Italijani vikarja Ivana Franketa iz Gorenjake polja pri Kanalu. Vikar Franke je sin profesorja ces. svetnika Ivana Franketa v Ljubljani.

—g— **Učiteljstvo tolminskega šolskega okraja** se vabi v svrhu nakazanja mesečnih dohodkov natančno naznaniti svoje bivališče (kraj, občina, zadnja pošta in dežela), in sicer na naslov: Andrej Lasič, c. kr. okrajni šolski nadzornik, Goče, pošta Vipava, Kranjsko.

—g— **Okrajni šolski svet za goriško okolico** uradno začasno v Ajdovščini.

—g— **V Marjanu v Furlaniji** je bila cvetoča obrtna šola. Voditelj Vinko Dolneri, ki se nahaja sedaj na Savi št. 17 pri Celju na Štajerskem, poziva učitelje te obrtne šole, naj mu naznanijo svoje bivališče.

—g— **Iz laškega ujetništva** je nemški pisal iz Cremona nadučitelj Ladislav Likar iz Števerjana: »Mnogo pozdravov iz družbe vojnih ujetnikov«.

—g— **Iz kroga goriških učiteljev** pišejo »Slov. Narodu«: Kakor večina pre-

bivalcev z Goriškega, tako smo se morali tudi mi izseliti. Že bo kmalu tretji mesec, kar smo zapustili svoje domove. Veliko naših ognjišč je že razrušenih, in razbita je hišna oprava, ki je bila edino naše premoženje. Kdaj bomo imeli toliko gmočnih sredstev na razpolago, da si, kar je uničenega, nadomestimo? Tretji mesec bo kmalu, kar smo na tujem in lahko jih nismo preživeli. Naša oblast nam je že 15. maja nakazala dvomesečno plačo, za meseca junij in julij. Ta denar pa smo večina porabili že na potovanju. Saj je samo vožnja iz Gorice do Ljubljane trajala 2 dni. Ko pa smo si kje dobili za silo opremljeno sobico in prazno kuhinjo, je bilo treba nakupiti najpotrebnejše. In tako je šel morda zadnji vinar iz žepa. Gotovo nismo se nikoli tako nepotrpežljivo čakali mesečnine, kot letošnji 1. avgust. A glej, namesto težko pričakovanih kronic — le notica v časopisih, da nam naša oblast zaradi nepričakovanih ovir ne more še nakazati plač. Dobro je znano gospodom, da še v normalnih časih komaj pretolčemo v mizeriji dolgi mesec. Sedaj pa pri tej nezno-sni dragini kot begunci na tujem — nepoznani — pa nas pustijo tako na cedilu. Kranjski deželni odbor je bil vendar toli previden, ko je svojemu učiteljstvu nakazal draginsko doklado. Nam pa še mesečnine ne nakazuje. Danes je že 13. avgusta in še niso odstranjene one ovire. — Kdaj pa bodo? se usojamo vprašati naš c. kr. okrajni šolski svet sedaj v Ajdovščini. Ako ne bodo tako kmalu — je najbolje, da nas kje skupne nastanite, in deželni odbor naj nosi stroške — brez plač. To bi bilo najbolj poceni.

—g— **Smrtna nesreča.** Sina bivšega nadzornika prof. F. Finžgerja je zadel sovražna granata in uničila mlado življenje. — Naše iskreno sožalje!

—g— **Tovariš Fran Belin**, ki leži ranjen v Eggenbergu pri Gradcu, nam piše: »V tej bolnici, kjer sem jaz, je veliko Slovencev ter so vsi težko ranjeni. Jaz se nahajam v bolnici že od oktobra težko ranjen v levico. Žalibog mi ostane roka za vse čase pohabljen.« — In tako ranjenemu učitelju-vojaku so bomo učiteljsko plačo — ustavili! Upamo pa, da se omehča.

Tržaške vesti.

—t— **»Izgubljeni« tržaški profesorji, učitelji in učiteljice.** Enako kakor tržaške mestne uradnike, kliče cesarski komisar v Trstu tudi občinske profesorje, učitelje in učiteljice, ki so se »izgubili«, naj se dne 9. avgusta ob 10. dopoldne predstavijo v uradu občinskega predstojnika, sicer bodo odpušteni iz službe. Ti profesorji so: Julij Baschiera, dr. Alojzij Grandi, Alojzij Granello, Marij Migliorini, Marij Picotti, Arsenij Ramponi, Henrik Rossmann, Marij Sablich, Gino Saraval; srednješolski učitelji: Angel Scock pok. Andreja, Marija Anaclerio, Adela Lonschar, Valerija Nepi; učitelji: Anton Bergamas, Bruno Brundetti, Josip Calligaris, Humbert Gasparidis, Marij Pasqualis, Ivan Pinamonti, Albin Schmidt, Josip Somnadossi, Periklej Vordoni, Ernest Zwick, in učiteljice: Amelija Boschian, Regina Coen, Ines Inco-trera, Lidija Luzzatto, Nina Luzzatto, Klodila Marija in Olga Petronio. — Kam so se neki »izgubili« in — ali pridejo nazaj v Trst?!

—t— **Počitniški šolski tečaj.** Pričakuje definitivnih ministerialnih odredb glede počitniških tečajev, je c. kr. namestništvo provizorično odredilo, da učiteljsko osebje šolsko mladino tukajšnjih ljudskih in meščanskih šol, in sicer tako deško kakor dekliško, ob dopoldanskih urah primerno zaposli in nadzira. Kako naj se to zgodi, imajo sedaj urediti šolska vodstva po svojem lastnem preudarku. — Družinskim poglavarjem se toplo priporoča, da vplivajo z vsemi sredstvi na svoje otroke, da bodo pridno in redno obiskovali omenjene tečaje.

—t— **Šolska refekcija.** Šolska refekcija v občinski režiji (ulica Madonna del Mare 13), ki je urejena za prehrano 250 bolnih in konvalescentnih otrok, izbranih od šolske zdravniške sekcije po raznih občinskih šolah, je sprejela tekom tekočega šolskega leta v raznih turnusih 670 učencev. Število obiskov tekom 185 dni, odkar obstoja refekcija, znaša 45.483. Stroški za živila so znašali za vsako posamezno porcijo povprečno 26 vinarjev s splošnimi stroški pa 33 vinarjev. — Reči se mora, da je ta institucija ob sedanjih razmerah pravi blagodat, ker ne nadomeštuje samo pomanjkljive domače prehrane, temveč prehranjuje tudi znatno število otrok, ki se nahajajo v najžalostnejših zdravstvenih razmerah. Četudi se je morala mera diete z ozirom na aprovizacij-

ske težkoče skrčiti, so se mesne porcije razdeljevale trikrat na teden. Gledalo se je na to, da je bila hrana raznovrstna in redna ter je odgovarjala zahtevam racionalne prehrane. — Refekcija je bila odprta 4. novembra 1914 ter se je zaključila 15. julija 1915. Ker so se šole zopet otvorile za počitniške tečaje, je tudi refekcija z 19. julijem zopet vzpostavljena — Ker je mnogo družin odšlo iz Trsta, in ter se je zdravstveno stanje mnogih otrok, ki so bili prehranjevani od šolske refekcije, izboljšalo, bodo sedaj lahko sprejeti tudi učenci, ki dosedaj niso mogli priti na vrsto.

—t— **V spomin junaške smrti** umrlega tovariša Rada Merška daruje učiteljstvo C. M. šol 32 K moški podružnici C. M. D. v Trstu.

—t— **Poletna šola** v smislu zabavišča in nadzorstva otrok se je začela na vseh občinskih šolah, tako v mestu kot v okolici, v ponedeljek, 19. pret. m. ob 8. zjutraj.

—t— **Iz Sv. Ivana.** Otroška prireditelj z dne 11. pret. mes. v Sv. Ivanskem »Narodnem domu« je uspela nadvse pričakovanje. Dvorana je bila nabito polna, tako kot še nikoli. Videli smo vse svetoivanske rodoljubkinje in rodoljube, a tudi nekatere mestne. Iz tega je razvidno, kako naše ljudstvo rado vidi svoje malčke, ki proizvajajo razne točke. Res, vsakomur je solza silila v oči, ko je mala Melica pozdravljala »tudi one, ki so daleč od nas, daleč, da branijo našo domovino!« V duhu smo jih pozdravljali tudi mi in jim želeli, da se slavni vrnejo zopet v svojo domovino. Ves vzpored se je vršil v občno zadovoljnost. Za tem so bili otroci obdarovani le-to z vojniškim kruhom, namazanim s povidlom in malinovcem. Skromno je bilo to pogoščenje, a ravno tako hvaležno sprejeto kot druga leta. Pozabiti pa ne smemo tudi naših šolnih mladih igralcev, ki so tako lepo igrali razne godbene točke, da jim je občinstvo živahno ploskalo. Le tako naprej, naš slovenski naraščaj!

—t— **Govor tržaškega namestnika.** Tržaški namestnik baron Fries-Skene je sprejel odbor tržaških meščanov, ki ga je prosil, naj bi se prekrstil trg Piazza Grande v Cesarja Franca Jožefa I. trg. V svojem odgovoru je naglašal med drugim namestnik: »Skupnosti Trsta z avstrijsko državo ne bo nikdar več omajeval noben zunanji, a tudi noben notranji sovražnik. Na zunaj nas ščiti naš oster meč, brezprimerna vztrajna hrabrost naših junaških čet. Počenjanje tistih pa, ki so poizkušali v notranjosti širiti strup nezvestobe, se mora za vedno končati. Skrbeti hočem za to, da bodo vbodoče v Trstu le Avstrijci in da ostane Trst vedno dobro avstrijski.«

—t— **Slovenska narodna društva v Trstu in okolici.** Pod predsedništvom tovariša Germka se je vršil v nedeljo, 18. pret. mes., v dvorani tržaškega »Narodnega doma« sestanek, na katerega so bili izozemši Opčin in Sv. Križa povabljeni zastopniki vseh slovenskih narodnih društev v mestu in okolici. Povabilu sklicateljev so se z malimi izjemami odzvala vsa naša društva, ki jih je sedaj po poročilu dr. Agneletta 72 in jih sedaj deluje še 43, večinoma gospodarska, konsumna, strokovna in pogrebna društva in Ciril-Methodove podružnice, ostalih 29 pa je bilo zaradi izrednih razmer primoranih, da so ustavila svoje delovanje. Po poročilu in dovršeni debati o društvi je bila na predlog tovariša Engelmana izvoljena eksekutiva 7 članov in 3 namestnikov (dr. Josip Agneletto, Anton Brandler, Pavla Hočevarjeva, Ferdo Kleinmayer, Franc Kravos, Josip Šorn, Anton Vouk, Josip Macarol, Svetko Martelanc in Drago Širok), ki je bil poverjena naslednja naloga: 1. Pregledati notranje stanje posameznih društev. 2. Društvom, ki niso ustavila svojega delovanja, pomagati z delom in nasveti. 3. Pri onih društvih, ki ne morejo nadaljevati svojega delovanja, urediti njih vsaj najpotrebnejše notranje zadeve 4. Nadzirati delovanje delujočih društev.

—t— **Imenovanje v armadi.** Za poročnika v evidenci domobranstva je imenovan državni poslanec dr. Otakar Rybač. Bil je že svoj čas rezervni poročnik, dokler ni potekla doba vojaške obveznosti; sedaj je bil dr. Rybač zopet potrjen k vojakom in je zaradi tega novič imenovan za poročnika. — Našemu uredniku je pisal dr. Rybač: »Tukaj na koroški meji, visoko v gorak imamo precej težko službo. Neprestano dežuje, mraz je pa tak, kakor pri nas v Trstu komaj meseca novembra... Vendar se drži moštvo nasploh dobro in pridno, tako da je bil naš oddelek, ki obstoji skoro iz samih Slovencev, že nekolikokrat pohvaljen.«

—t— **Umrl je v Trstu** Jernej Novak, vpokojeni šolski sluga na c. kr. državni gimnaziji. Bil je zaveden slovenski mož.

—t— **Skrbne matere** so darovale ubogim dečkom CMD. šole na Acquedottu K kron. slkrene hvala!

—t— **Dekliški CM. šoli na Acquedottu** je podarila gospa I. Mohorčičeva izredno lepo in bogato zbirko prirodoslovnih učil, za kar ji izreka najiskrenejšo zahvalo šolsko vodstvo.

—t— **Razpis štipendije.** Z začetkom šolskega leta 1915/1916. se odda štipendija iz ustanove Alberta Byka v znesku 600 K na leto, namenejena tržaškemu dijaku, ubožnemu in vrednemu podpre, ki obiskuje vsučilišče ali tehniko. Prošnje, opremljene z dokazili o starosti, gospodarskem stanju rodovine in napredku v zadnjih dveh polletnih študij, je treba do 30. dne avgusta t. l. vložiti v vložnem uradu mestnega magistrata.

—t— **Trst.** Znani nemški publicist vseučiliški asistent dr. W. Schmidt piše v »Berliner Tageblattu« članek s tem naslovom. Pisatelj pravi: »Trst je po svoji sestavi vrlo zanimivo mesto. Naravnost se dajo ločiti tri zone, ostro ločene ena od druge: nemška, italijanska in slovenska. Tulec, ki pride v to veliko mesto s parnikom ali z enega obeh kolodvorov, stopi v nemško zono. Tu so najelegantnejše stavbe, trgovine in svet. Iz tega dela pride v čisto nasprotno del, v italijanski Trst umazanih ulic in šele zunaj mesta na drugi strani se začneja slovenski del.« Obširno razpravljajo o nemškem in italijanskem delu, pravi nadalje: »Tako tedaj živi v Trstu približno stotisoč Italijanov in še enkrat in pol toliko Slovencev. Pravzaprav ne spadajo v mesto. Predstavljajo tretjo zono Trsta, v katero prideš, če se ospeš v najbližje vasi, ki so se nanizale na strmih obronkih in golem kamenju Krasa. Tukaj zmanjka vsaka sled italijanske in italijanščine zapaziš le na uradnih rzglasih in reklamnih tablah. Tako je to v vsem istrskem Primorju. Samo v pristaniških mestih je svet italijanski, a notranjost dežele, zaledje je ostalo popolnoma neitalijansko. Italijansko prebivalstvo, ki stajuje na obali, pa doli notri v Dalmacijo je — pravijo — benečanskega izvora. V Istri in Dalmaciji je samo obrežna črta italijanska in še to samo v večjih mestih. Na kopnem takoj začneja slovenski jezik z zvonnimi soglasniki, ki mehki Trieste pretvarjajo v trdi Trst. Nočem tukaj govoriti o Slovincih, o onem ponositem človeku, ki s trdim delom koplje boren kruh iz neplodnega Krasa in ki ima še manjše zahteve nego Italijani in zaradi tega vedno boljše napreduje in tukaj kakor drugje ogroža nemško stvar. V mirnem času smo s skrbjo gledali to polahno napredovanje slovenskega elementa, danes pa, ko stojijo vsi narodi Avstrije zvesto drug ob drugem v boju proti vsakemu sovražniku, se nam ta nevarnost ne vidi več tako velika, ker smo videli, da ena narodna vez more tudi narode več jezikov vezati in zediniti v veliko nepremagljivo edinstvo.«

—t— **Ivan Martelanc** †. V Barkovljah je umrl v visoki starosti starejšina zndane narodne rodovine Martelanceve, stavbenik Ivan Martelanc. Umrl je bil med prvobornimi tržaških Slovencev, zvest narodni delavec iz Nabergojeve dobe, več let mestni svetovalec in deželni poslanec ter odbornik političnega društva »Edinost«. Blag spomin preminitemu možu, ki je bil tudi prijatelj šoli!

—t— **Poziv v pokoju se nahajajočemu in v Trstu stanujočemu učiteljskemu osebju ljudskih in meščanskih šol.** V smislu odloka c. kr. ministrstva za uk in bogočastje od 28. julija 1915, št. 2346-K. M. M., more za prihodnje šolsko leto tudi za pouk na javnih ljudskih in meščanskih šolah v slučaju potrebe prihajati v poštev vpokojeno učiteljsko osebje ljudskih in meščanskih šol, ako so po svoji telesni in duševni kreposti in po svoji pedagoško-didaktični sposobnosti še sposobni, da se sprejmejo provizorično v službo. — Pozivljajo se torej v pokoju se nahajajoče in v Trstu bivajoče učiteljske osebe, da se prostovoljno zglaste za provizorično supletorično uporabo na javnih ljudskih in meščanskih šolah za prihodnje šolsko leto 1915/16. Zglaste naj se pri c. kr. namestništvem svetniku, ali pa, ako žele biti nameščeni na državnih ljudskih šolah, pri c. kr. namestništvu ter naj pri tej priliki navedejo potrebne podatke o svojih personalijah (rojstvo leto, stroko, datum vpokojitve, število službenih let, zadnje službeno mesto, stalno bivališče). V prijavah se navedejo lahko tudi eventualno želje glede pomožne uporabe, zlasti kar se tiče zavoda in odmere pouka.

—t— **Razglas natečaja.** Začetkom II. tečaja šolskega leta 1914/15. se podeli ena štipendija iz ustanove škofa dr. Jurija Dobrile letnih 224 kron. K uživanju so poklicani dijaki iz sorodstva ustanovnika, in sicer najprej najbližji, potem bolj oddaljeni. V slučaju, da ne bo takih pro-

silcev, se odda lahko štipendij tudi drugemu dijaku iz Istre, v katerem slučaju imajo prednost sinovi ubogih kmetijskih družin slovenske narodnosti. Sicer pa veljajo glede podeljenja tega štipendija obstoječi zakoni in naredbi. Pravica do uživanja prične s prvim gimnazijskim razredom in traja do konca študij. Pravico podeljenja ima c. kr. namestništvo v Trstu. Prosilci za štipendij morajo vložiti svoje prošnje najkasneje do 30. avgusta 1915 pri c. kr. namestništvu v Trstu in priložiti krstni list, ubožni list, izpričevalo o cepljenju koz, izpričevali dveh zadnjih semestrov, zakonito potrjeno eventualnega sorodstva z ustanovnikom in sploh vseh gori imenovanih zahtev.

—t— Na prošnje staršev sta odbora podružnic C. M. D. pri Sv. Jakobu in pri Sv. M. Magdaleni otvorila oba otroška vrta za čas od 1. do 31. avgusta.

Istrske vesti.

—i— Varstvo umetnin v Istri. »Zeit« poroča: Sovražnika Istra dosedaj še ni videla. Da številne veličastne arhitektonične umetnine v Primorju obvarujejo pred bombami letalcev, so na njihove strehe postavili črno-bele table, ki so mednarodno sprejete kot varstveni znaki.

—i— Razpust občinskega zastopstva v Pomjanu v Istri. Uradni »Osservatore« razglasi, da je c. kr. namestništvo razpustilo občinsko zastopstvo občine Pomjan v Istri in sporazumno z deželnim odborom istrskih poverilo občinske posle v Pomjanu c. kr. potovalnemu učitelju v Kopru, Vladimirju Kuretu.

—i— Šola družbe sv. Cirila in Metoda na Moravskem. Zaradi evakuacije Pulja in okraja je mnogo naših ljudi prišlo na Moravsko. Okolo Svirave po vaseh in okolici je nameščenih nekoliko stotin naših ljudi s Puljsčine. Nabralo se je tu kakih petdeset naših otrok, ki so še pred nekoliko meseci obiskovali družbene šole okolo Pulja. Z njimi je tudi učitelj, dose-danji voditelj družbine šole v Sveti Vičenti. Po prizadevanju tega učitelja in družbine vodstva in s pomočjo in izredno naklonjenostjo cerkvenih in mestnih oblasti v Svitavi se nam je posrečilo odpreti v tem nemškem mestu začasno družbino šolo. Otroci so nameščeni v velikem in naravnost sijajnem poslopju deške meščanske šole. A nam se steza srce od čuvstva hvaležnosti do vseh onih, ki so nam omogočili otvoritev te naše šole v daljnji tujini — posebno pa tudi do našega naroda, ki tudi v teh težkih trenutkih ni pozabil in ni zapustil svoje stare istrske družbe. Hvala vsem!

—i— Iz Pulja. Iz članka, ki ga je »Edinost« prinesla v svojem izdanju od 14. pret. mes., smo posneli, da je nemški profesor dr. Günther trdil v »Münchener Neueste Nachrichten« da je Pulj čisto nemško mesto. Najbolji odgovor na to trditev so mu dale oblasti v našem vojnem pristanišču s tem, da so priredile trojezične ulične napise.

—i— Razpuščena italijanska društva v Istri. Namestništvo razglasi v uradnem »Osservatore« razpust še naslednjih društev: »Circolo Nicolò Rizzzi« v Fazarini, »Società filarmonico-drammatica con biblioteca circolante« in »Gabinetto di trovo agricolo - sociale Sanvincenti« v Sanvincenatu ter »Circolo popolare di cultura« v Galežanu.

—i— Rodoljubna beseda in rodoljubni čin. Častni predsednik družbenih šol v Pulju, g. Niko Mardešić, je podaril za te šole 100 kron in je obenem objavil v tamošnjem »Hrvatskem Listu« nastopno pismo: Dragi hrvatski slovenski deci! Danes je devetindeset let, odkar so heroji, očetje in dedi vaši dokazali cesarju in kralju svojo iskreno zvestobo, sledeč korakom dragih očetov, ter so potolkli in potopili pohlepne sovražnika, braneč to slavno naše morje, te divne otoke, božanstveno obal in ine premile domovine. — Iz predragga Visa, iz svetih mučeniških kosti nam sevajo živi žarki hrabrosti, ljubavi in sklada, ki naj nas bodre in užgejo neugašen ogenj v srcih naših, da vršimo dolžnost napram vedno ljubljeni domovini svoji. — Dragi otroci, veselite se in radujte se na tem, da živi duh nesmrtnega Tegetthoffa v naši hrabri mornarici; dičite se in ponajajte s čini njenih sinov; pevaite in slavite — da vas bo čulo malo in veliko — njena brezprimerna junaštva, ki so jih tudi sedaj z dejanjem posvedočili njeni premagljivi levi! — Z vsledkom: »Slava večna nesmrtnemu Tegetthoffu, živeli junaki naše hrabre mornarice poklanjam 100 K za hrvatske šole v Pulju.

—i— Za begunce v Istri. Deželni poslanec istrski, dr. Zuccon, je na vladi na

Dunaju posredoval, da bi se iz puljskega okraja evakuirani Hrvatje spravili na Hrvaško. Zagrebška vlada je s tem zadovoljna.

—i— Trojezični ulični napisi v Pulju. Kakor javlja »Hrvatski List«, so nabili v puljskih ulicah trojezične — nemško - italijansko - hrvatske — napisne table.

Splošni vestnik.

Ženske v vojaških pisarnicah. »Neues Pester Journal« poroča: Vojno ministristvo je poslalo vojaškim oblastim naredbi, naj se namesto pomožnih oficialov in podčastnikov v vojaških pisarnah po možnosti proti dietam nameste ženske. V prvi vrsti pridejo v poštev vdove in sirote častnikov in podčastnikov. Kjer se ta naredba ne more izvesti, bodo častniki in podčastniki, ki opravljajo zdaj to službo, nadomeščeni z 42 do 50letnimi častniki in podčastniki, ki bodo vpoklicani pod orožje.

Vpokojeni državni uradniki so ponudili svoje službe državi. Na Dunaju se je vršilo pod predsedstvom ces. svetnika Wójtecha posvetovanje vpokojenih državnih uradnikov in državnih profesorjev in učiteljev, na katerem so konstatirali, da so še za službo sposobni vpokojeni civilni državni uslužbenci in vpokojeni vojaški uradniki pripravljeni, ponuditi se državi ter vstopiti zopet v aktivno službo.

Vojaški živinozdravniki. Začetkom učnega leta 1915/16. bo sprejetih na živinozdravniško visoko šolo na Dunaju 20 aspirantov, ki se morajo zavezati, da bodo kot vojaški zdravniki služili sedem let v armadi.

Sadjerejcem! Tekoče leto je pričakovati jako dobre sadne letine. Sade je, bodisi svez, bodisi konzerviran, posebno pa posušeno, izvrstno živilo, medtem ko se mora izdelovanje žganih opojnih pijač in mošta iz sadja smatrati kot manj vredno porabo sadja. Sadjerejci se nujno pozivljejo izdelovanje žganja in mošta iz sadja kolikor je le mogoče omejiti ali pa sušiti, oziroma na kak drug primeren način konzervirati.

Varujte se požarov! Skoro vsako leto nastanejo ob času žetve požari, ki jih povzročajo otroci, ki ostanejo medtem, ko so starši na polju, sami doma. V sedanjih razmerah se lahko vsak ogenj usodepolno razširi, ker so skoro vsi močni in porabni možje in mladeniči v vojaški službi, vse druge osebe, razen starčkov in malih otrok, so pa zaposlene pri delu na polju in torej povsod manjka moči, da bi se nastali ogenj takoj zadušil. Poleg tega manjka mnogokrat še tudi konj, s katerimi bi bilo mogoče od drugod pripeljati ognje-gasne brizgalnice. Da se prepreči kaka velika nesreča, je torej treba: 1. užgalice pred otroci shranjevati; 2. v vsakem kraju skrbeti za primerno nadzorstvo nad otroci med odsotnostjo staršev na polju; 3. v vsakem kraju imeti po možnosti pripravljeno vodo in gasilno orodje; 4. skrbeti za potrebne straže proti požarom tudi podnevi med odsotnostjo prebivalstva.

Nič več »Reka«, temveč »Fiume«. Tovari, ki se pošiljajo po železnici iz Hrvatske na Reko, se — kakor poročajo hrvatski listi — ne smejo več naslovljati na »Reko«, temveč na »Fiume«, ker se sicer pošiljatelj vrnejo.

Nemški službeni jezik v železniškem obratu. »Wiener Allgemeine Ztg.« obvešča: Železniško ministristvo je za notranji službeni obrat odredilo izključno nemški službeni jezik. Vsak na novo sprejeti železniški delavec mora znati nemško.

Poljedelsko ministristvo se je resno trudilo, da bi zagotovilo zadostno število tekočega kuriva za obrat poljedelskih motorjev. Žal, da se mu ni posrečila ta naloga, zakaj ravno najboljšega kuriva, bencina in bencola, ne bo zadoščalo, ker ju vojaška uprava v veliki množini nujno potrebuje. Da pa se vendar omogoči poljedelcem obrat z motorjem, je poljedelsko ministristvo kot nadomestilo za bencin in bencol preskrbelo dovolj denaturiranega špirta, in sicer izborne kakovosti in po obstoječim razmeram primerni ceni. Kdor ni torej zadostno preskrbljen za obrat svojih poljedelskih motorjev z bencinom in bencolom, naj seže po špirtu. Pri vsem tem pa se bo od merodajne strani poskrbelo za to, da se bo čimpreje dobavila primerna množina bencola in to ne samo za pogon motorjev, temveč tudi za to, da se stroški motornih obratov znižajo. Prehod do bencina, oziroma bencola na špirt zahteva vsekako rekonstrukcijo motorja, pa preureditev naj se odda, če le mogoče, tisti tvrdki, ki je motor dobavila, drugače pa kakemu večaku strokovnjaku. Vse podrobnosti o cenah, do-

bavnih pogojih itd. je mogoče zvedeti na c. kr. okr. glavarstvu.

Proti draženju živil je izdalo ministristvo notranjih del ukaz na vsa deželna politična oblastva. V tem ukazu poudarja, da niti izdane odredbe, niti mnogoštevilne obsodbe niso zadostovale, da bi se bilo preprečilo neopravičeno draženje. Zato naroča ministristvo, naj postopajo poklicane oblasti z vso strogostjo. Naredba graja, da oblasti ne postopajo povsod enako, kar je tudi vzrok, da raste draginja, in zahteva strogo postopanje tudi proti tistim, ki tako početje trpe zaradi nerazumevanja, pomanjkanja energije ali iz konvencije do gotovih faktorjev. Tudi občinstvo pozivlja ministrska naredba, naj gre oblastvom na roke in naj naznani vsak slučaj. Sovražniki vodijo proti naši državi izstradalno vojno, in zato ima vsak državljan dolžnost omogočati skupno gospodarsko obrambo. Dražilci pa le koristijo sovražnikom, ker povečujejo gospodarske težave države in sodržavljanov. Ministristvo zaukazuje, da morajo biti v vseh trgovinah in na trgih razobešene cene živil. Ta določba se nahaja že v § 52. obrtnega reda, pa se je doslej puščala v nemar. Zdaj zaukazuje ministristvo, da morajo biti cene živil v trgovinah in na trgih brez izjeme povsod nabite in razobešene. Zlasti velja to za moko, sladkor, meso, mesne izdelke, mast, sirovo maslo, jajca, vse vrste sočivja, krompir, sadje itd. Kjer bi se pojavil kak odpor proti postopanju zoper draženje, so oblasti opravičene, konfiscirati blago in zapreti dotično obrtovališče. Tudi zahteva ministristvo strogo postopanje proti prekupovanju. V tem ukazu je tudi rečeno: »Državljan, ki z naznanjenjem kaznivih slučajev pomaga, da se dražilci v vojnem času pokličejo na odgovornost, ni ovaduh v kakem zaničljivem zmislu te besede, ampak stori samo patriotično dejanje.«

Kmetovalci in posestniki! Sovražnik poljskih pridelkov, poljska miš, ki se je že lansko leto v ogromnih množinah pojavil, nastopa tudi letos in ogroža pridelke. Temu je treba od pomoči. Poljski pridelki ne smejo biti in ne bodo uničeni po teh škodljivcih. Zato je dolžnost vsakega posameznika napram sebi in splošnosti, da zatira to zalego v kali. Naj se organizira pravcata vojska proti temu sovražniku, da se ga pokonča, kadar in kjerkoli se pojavlja. Skrbimo in delujmo na to, da ohranimo to, kar nas je stalo toli truda in muk, uspeh je gotov in hvaležen vam bo zanj vsak posameznik in celokupnost. Pripominjamo, da je opisan način pokončavanja tega škodljivca v letakih, ki jih prejme vsako županstvo, da jih razdeli med kmetovalce.

Razgled.

— Učitelj — kosec. Češki učitelj Iv. Benda v Vostrovi je imel v šoli le kratek pouk in je ob lepem vremenu z otroki šel na travnike pomagat spravljat seno. Zjutraj zgodaj se je navadno pridružil koscem in je do časa, ko se je pričel pouk, pridno vlekel koso kakor drugi kosci. Vesele pesni so se glasile na travniku, kjer je kosil učitelj Benda.

— Užgalice društva »Lega nazionale«. Prodajanje užgalic razpuščenega društva »Lega nazionale« je prepovedano. — Ganghofer odlikovan. Nemški cesar je podelil pisatelju Ganghoferju železni križec.

— Šestdesetletnico svojega rojstva je obhajal najboljši hrvatski slikar Vlaho Bukovac.

— Povodom narodnega praznika, godu sv. Cirila in Metoda, je predlagal v hrvatskem saboru predsednik, naj vsi poslanci darujejo polovico diet za oni mesec v blage namene. Predlog je bil sprejet soglasno in znaša vsota, darovana od 87 poslancev, 4350 K. Tako dobi družba sv. Cirila in Metoda za Istro 2175 K in istotoliko pojde na korist zdravljenja in izobraževanja invalidov. Temu narodnemu činu hrvatskih poslancev gre vsa hvala.

— Umri je v Badnu pri Dunaju bivši naučni minister in notranji minister Artur grof Bylandt-Rheidt.

— Velikodušen dar Sven Hedina. C. kr. kor. urad poroča iz Berlina: Sven Hedina je ves honorar za svojo knjigo »Narod v orožju« v znesku 75.830 mark nakazal nemškemu, avstrijskemu in ogrskemu »Rdečemu križu«.

— Glasovita knjiga iz dobe kralja Krešimira II. Ravnatelj kraljeve hrvatske vseučilišne knjižnice dr. Velimir Deželić je v izložbi dragocenosti kralj. vseučiliške biblioteke razstavil glasoviti kodeks iz dobe kralja Krešimira II. Ta kodeks, ki izvira iz dobe domače hrvatske dinastije,

je pisan deloma z latinskimi, deloma longobardskim pisom okoli leta 1015. Star je torej najmanj 900 let. V hrvatsko vseučiliško knjižnico je prišel iz zagrebške mitropolitanske knjižnice. Je prva dragocenost za hrvatski narod, ker je tako dobro ohranjenih kodeksov na pergamentu le malo tudi v najglasovitejših svetovnih knjižnicah.

— Prvo vojno leto dunajskega vseučilišča. Dunajska visokošolska korespondenca izvaja dne 26. pret. mes.: Včeraj se je zaključilo na dunajskem vseučilišču prvo učno leto vojnega leta. Pouk se je na dunajskem vseučilišču v popolnem obsegu nadaljeval, dasi je v vojni veliko število profesorjev, učiteljev in docentov, dasi je bil zaradi prebiranj velik del dijaštva pozvan pod zastave in četudi so morali več vseučiliških zavodov zapreti.

— Ekspozna akademija c. kr. avstrijskega trgovskega muzeja. V 16. šolskem letu 1914/15. je imel ta zavod 569 rednih, 56 izrednih slušateljev, 24 kandidatov za učitelje na višjih trgovskih šolah (trgovskih akademijah), 165 slušateljev bančnih tečajev, 132 slušateljev komercialnih tečajev za juriste, 343 obiskovalcev večernih tečajev in 389 udeležencev zavarovalnih tečajev, skupaj 1678 slušateljev. Od rednih slušateljev je bilo 155 z Dunaja, 140 sinov trgovcev in industrijev in 146 sinov uradnikov in častnikov. Velik del absolventov in dijakov je bil poklican k vojakom. Vsi prostori z izjemo nekaj dvoran in geografičnega zavoda so se prepuščali vojnemu oskrbovalnemu uradu c. in kr. vojnega ministristva za dobo vojne. Del profesorjev je tudi zaposlen pri tem uradu.

— Zagrebško vseučilišče kot rezervna bolnica. Te dni so nastanili v poslopju zagrebške univerze, ki je preurejeno v rezervno bolnico s 600 posteljami, prve ranjence. Pri tej priliki se spominjajo zagrebški listi, da je bilo vseučiliško poslopje prvotno zgrajeno kot bolnica (l. 1852.); temu namenu pa je služilo le prehodno. Leta 1859. in 1866. je bila kakor danes nameščena v njem vojaška bolnica, od leta 1868. do 1882. pa tobačna tvornica. Leta 1882. so poslopje adaptirali za vseučiliške svrhe.

— Vseučilišče v Črnovicah bodo v oktobru zopet odprli. Rusi se poslopj, laboratorijev in drugih vseučiliških zavodov niso dotaknili.

— Dalmatinsko učiteljske so za dobo vojne preselili iz Arbanasov pri Zadru v Makarsko.

— Visokošolska vest. Ministerialni koncipist v ministrskem predstvedstvu dr. L. Pitamic je postal privatni docent za splošno avstrijsko državno pravo na dunajskem vseučilišču.

— Umri je v Pragi znani češki leksikograf profesor Fr. Št. Kott v 90. letu svoje starosti. Njegovo glavno delo je češko-nemški slovar, ki vsebuje 10.192 strani.

— Šola za fronto. Kakor posnemamo iz »Korr. des deutschen Lehrervereines«, so ustanovili za črnovojnike v Belgiji posebne poučne tečaje. Vsaka kompanija ima svoj šolski odbor in ta določa, kaj se ima poučevati. V nekem bataljonu, kjer so skoro sami kmetje, se poučuje o knjigovodstvu, domačo zgodovino in vojno geografijo, politično in nacionalno ekonomijo. Poučujejo 3 učitelji in en pravnik.

— Frekvenca avstrijskih vseučilišč. Dunaj 4739, Gradec 769, Inomost 635, Praga češko 2365, nemško 878, Krakov 534, skupaj 9920.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Prosimo, pošljite nam fotografije padlih tovarišev, da more njih slike priobčiti uredništvo »Zvončka«!

Tovariš Fran Erjavec, učitelj v Misličah, pozdravlja s severnega bojišča vse tovariše.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naročajte in širite naš list!
— Pridobivajte mu novih naročnikov!